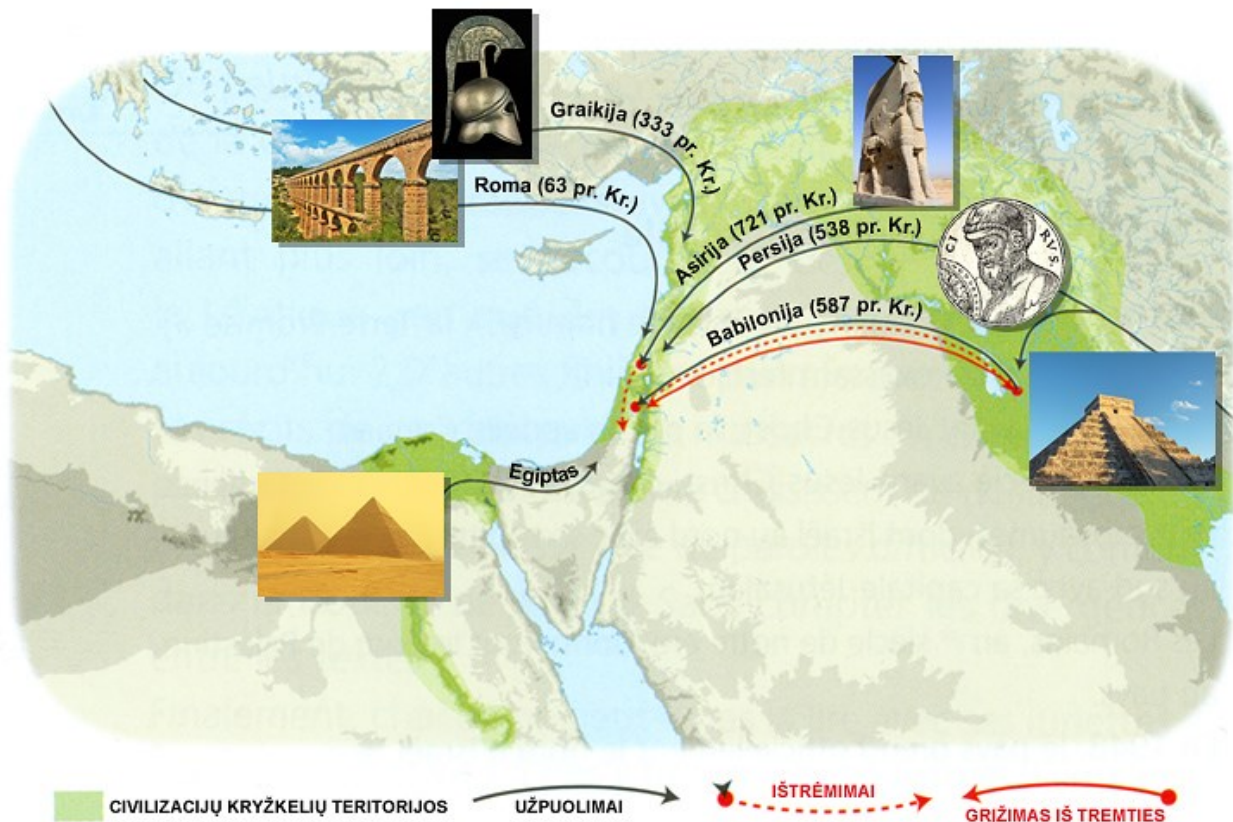

Biblija ir didžiųjų civilizacijų pėdsakai

Pažado žeme Dievo tautai tapo Kanaanas – nedidelis, gana siauras žemės ruožas prie rytinio Viduržemio jūros pakraščio. Kanaane gyveno daug įvairių tautų turinčių savas kultūras ir religijas. Pamažu Dievo tauta čia įsigalėjo ir įkūrė Izraelio valstybę. X a. pr. Kr. ji skilo į dvi dalis – šiaurinę Izraelio karalystę su sostine Samarija ir pietinę Judo karalystę su Jeruzale. Ši žemė buvo nuolat puldinėjama galingų imperinių jėgų. Kanaanas dar vadinamas Palestina. 1948 m. šis kraštas buvo oficialiai pavadintas Izraeliu.

Biblija atsirado Kanaano krašte. Ši žemė – civilizacijų kryžkelė. Čia driekėsi pagrindiniai keliai, kuriais senųjų kultūrų menas, raštas, idėjos, papročiai, prekyba nuolat darė įtaką tautoms. Visa tai atsispindi Šventajame Rašte. Keliaukim ir ieškokim senųjų civilizacijų pėdsakų.

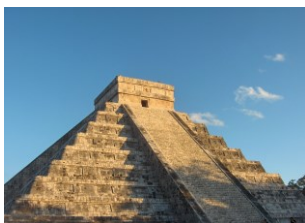

Nuo Juozapo iki Mozės laikų Izraelio gentys gyveno Egipte. Mozės laikais daugelis Egipto gyventojų buvo žemdirbiai ir jų gerovė priklausė nuo Nilo potvynių. Faraonas – Egipto karalius ir dievų bei žmonių tarpininkas – per valdytojus palaikė visuomenėje tvarką. Egipto vergovės prisiminimai ir laisvės kovos aprašyti Senojo Testamento *Išėjimo knygoje*.

Asirijos imperija įsikūrė IX a. pr. Kr. Tigro ir Eufrato tarpupyje. Ji savo galybę plėtė užkariaudama daugelį tautų. 721 a. pr. Kr. Asirija užkariavo ir šiaurinę Izraelio karalystę. Asirai kare buvo žiaurūs ir negailestingi. Pietinės Judo karalystės asirai nepavergė iki galo, nes Judo karaliai jiems mokėjo duoklę. Asirų karalius Senacheribas VIII a. pr. Kr. turėjo įveikti daugelio pavergtų kraštų sukilimus. Biblijoje skaitome, kad prieš asirus buvo sukilęs ir Judo karalystė. Asirija, malšindama šį sukilimą, užėmė visus Judo miestus, tik viena Jeruzalė, atidavusi duoklę, liko neužimta. Biblijoje šio miesto išgelbėjimas aprašytas kaip stebuklas (2 Kar 18–19 sk.).

Babilonija Artimuosiuose Rytuose – vienas seniausių civilizacijos centrų. Čia buvo žinomas seniausias raštas ir rastas Hamurabio kodeksas. Babiloniečiai buvo geri architektai, matematikai, astronomai, landšafto specialistai. 587 m. pr. Kr. Babilonijos karaliaus Nebukadnecaro kariuomenė sugriovė Jeruzalę ir daug žmonių paėmė į nelaisvę. Babilono tremtyje pranašai palaikė ir stiprino religinę Dievo tautos sąmonę.

Persijos imperijos įkūrėjas karalius Kyras užkariavo Babiloną. Persų imperijos politika suteikė religinę laisvę visoms tautoms: 539 m. pr. Kr. Kyras paskelbė Laisvės ediktą. Išrinktoji tauta galėjo grįžti į savo žemę. Biblijoje skaitome, kaip Dievas per pranašus ragino tautą: „*parvesk mano sūnus iš tolimų kraštų ir mano dukteris iš žemės pakraščių, kiekvieną, kuris vadinamas mano vardu, kiekvieną, kurį savo garbei sukūriau, pašaukiau ir parengiau*“ (Iz 43,6-7). Biblijos tautos monoteistiniam tikėjimui tremties patirtis buvo labai svarbi

Graikų aukso amžius prasidėjo apie 550 m. pr. Kr. Atėnai buvo demokratijos pavyzdys. 333 m. pr. Kr. Aleksandras Makedonietis nugalėjo persus ir užkariavo didžiulę teritoriją iki Indo upės. Graikų idėjos, kalba, teatras, sportas – helenistinė kultūra – padarė įtaką Artimiesiems Rytams. Senasis Testamentas buvo išverstas į graikų kalbą. Naujasis Testamentas buvo parašytas graikų kalba I a. po Kristaus.

Romėnai tęsė ir taikė graikų gyvenimą. Jie buvo geri politikai, praktiški, ištikimi valstybei, darbštūs ir drausmingi piliečiai. Romėnai nutiesė ilgaamžius, gerus kelius, turėjo stiprų jūros laivyną. Apie 63 m. pr. Kr. jie okupavo Palestiną. Graikų kalba tapo visuotine romėnų imperijos kalba, kuria apie 50 m. po Kristaus parašyti pirmieji krikščionių raštai. Tuo laiku, apie 85 m., žydų bendruomenėje priimtos užbaigtos šventraščių knygos.